

NEVOJA E MËSIMIT TË LËNDËS „SHKRIMI AKADEMIK“

*Dr.sc.Xhavit Aliçkaj prof. ass.¹³²
xhavitlickaj@hotmail.com*

Abstrakti

Pavarësisht profilit mësimor nëpër fakultete të ndryshme ku normalisht dominojnë lëndët profesionale, kohëve të fundit është shtruar nevoja e aplikimit të një lënde të re (në fakultetet tona e jo edhe në ato evropiane) e emërtuar „ Shkrimi akademik “, e cila ndihmon në zhvillimin e kulturës letrare (shkrimore), gjuhësore (stilistike e drejtshkrimore) dhe shkencore, duke u ofruar studentëve edhe njohuritë e para metodologjike. Prandaj në këtë numër të parë të kësaj reviste shkencore - profesionale, të cilën do ta kenë në duar edhe studentët tanë, po edhe studentët e studiues të tjerë, ua ofrojmë një punim me informacione të duhura rreth kësaj lënde relativisht të re.

Lënda në fjalë bart më vete çështje që lidhen drejtpërdrejt me interesa të studentëve dhe me format shkrimore me të cilat ata merren gjatë studimeve, si me eseje, seminare, punim diplome, por edhe me shkrime të nivelit studimor, e që nga kjo lëndë marrin njohuritë themelore. Kjo lëndë ua ofron të gjitha të dhënat për punën studimore që nga zgjedhja e temës deri te përfundimi i saj.

Fjalët kyçe : shkrim akademik, stil i të shkruarit, metodologji e kërkimit, ese, punim seminarik, punim diplome etj.

JEL klasifikimi : A, A2,

Hyrja

Është e nevojshme që njeriu kur kryen nivelin e studimeve themelore, të quajtura bachelor, krahas dijes profesionale të ketë edhe një kulturë më të gjerë shkrimore, e cila e arsyeton dijen e përgjithshme të studimeve.

Ndonëse të rinjtë marrin një dije mesatare rreth kulturës së shkrimit nga gjuha shqipe, edhe pse vërehet se nuk është e mjaftueshme, po edhe përmes esejeve që janë bërë pjesë programore për të vlersuar dijen e tyre, ata kanë nevojë për njohuri më të thella rreth shkrimit.

Në disa fakultete, si në atë të Filologjisë, apo të Edukimit marrin dije më të thella gjuhësore e letrare, por e kanë edhe shkrimin akademik, në fakultet të tjera studentët kanë nevojë më të madhe të nxënë njohuri të duhura nga kjo lëndë pasi që të tjerat lëndë nuk u ofrojnë këtë mundësi.

¹³² Autori është pedagog i lëndëve : Shkrimi akademik dhe gjuha shqipe, FSHAB në Pejë,UP i Prishtinës

Vetë emërtimi “ Shkrimi Akademik” tregon se kemi të bëjmë me një status më të lartë shkrimor, i cili do të dallohet nga të gjitha format shkrimore të deritashme dhe që u shkon për shtati pikërisht studimeve universitare. Ky shkrim është më i ngritur, më i begatshëm në kuptimin e të shprehurit të bukur gjuhësor e stilistik.

Ndonëse në universitete të njohura botërore kjo lëndë është futur shumë më herët në programe mësimore,që mund të verifikohen përmes internetit, te ne është aplikuar pak më vonë. Kemi dëshmi që kjo lëndë ka traditë mbi tridhjetëvjeçare në disa universitete evropiane, që do të thotë se e kanë parë të nevojshme aplikimin e saj si lëndë të veçantë për formimin intelektual të studentëve.

Në një mënyrë kjo lëndë është mësuar që më parë në nivel të mësimeve pasuniversitare, si pjesë programore e të gjithë lëmenjve shkencorë, dhe të gjithë ata që kanë kryer studime të këtij niveli dhe janë marrë me punë shkencore, kush më shumë e kush më pak, kanë njohuri rreth kësaj lënde, për metodologjinë e punës kërkimore-shkencore, por është e nevojshme që bazat fillestare t’i mësojnë edhe studentët e nivelit universitar.

Futja e kësaj lënde në kuadër të programit mësimor nëpër fakultete, sipas Deklaratës së Bolonjës, ka arsyeshmërinë e vet, sepse ka plot raste që edhe pa i kryer studimet pasuniversitare dhe pa tituj shkencorë, intelektualët të merren me kërkime shkencore dhe profesionale dhe të shkruajnë vepra me vlera të qëndrueshme dhe të pranuar. Prandaj me të mësuar të bazave të para të shkrimit akademik me metodologji të punës kërkimore-shkencore, do të formojnë kulturën e të shkruarit dhe rrugën për t’u futur në botën e shkencës.

Arsye tjetër e mësimit të kësaj lënde është edhe një e dhënë tjetër: nga përvoja me studentë vërehet se ata nuk kanë njohuri të duhura, të mos themi elementare, rreth kulturës së të shkruarit në përgjithësi e aq më pak rreth llojeve të shkrimit akademik dhe mënyrës së të shkruarit.

Studentët e këtij niveli arsimor, ndonëse nuk merren aq me kërkime të mirëfillita shkencore, nuk mund të përjashtohet ndonjë rast, kanë për obligim të merren me lloje të ndryshme shkrimesh siç janë : esejet, seminarët, raportet, ndonjë referat i rastit, ndonjë kumtesë e mundshme, por secili prej tyre duhet ta punojë temën e diplomës, që është kurorë e studimeve universitare, apo dëshmi për ta marrë thirrjen e duhur profesionale. Për këtë arsye studentët duhet të dinë për këto lloje shkrimesh, që janë të nivelit akademik dhe duhet të ndjekin një ecuri pune, një metodologji kërkimore sado që e thjeshtë të jetë ajo.

Çdo student duhet të dijë se si bëhet zgjedhja e temës, si përcaktohet ajo, cilat janë pjesët përbërëse të çdo punimi, si bëhet kërkimi i materialit, si duhet të lexohen e të shfrytëzohen veprat e nevojshme, si bëhet plani i punimit, mbarështrimi i lëndës dhe dokumentimi i saj. Prandaj këto janë objekt i shkrimit akademik.

Jo vetëm kaq. Ka plot raste që studenti të mos dijë t’i shkruajë as format më të thjeshta shkrimore që i duhen në jetën e përditshme si: letra personale, shkresa të karakterit administrativ-juridik, kërkesë, ankesë, deklaratë; të mos dijë ta organizojë një mbledhje, të caktojë një rend të ditës, të mos dijë të mbajë një procesverbal e të

tjera, gjithnjë duke u arsyetuar se nuk i ka mësuar gjatë shkollimit fillor as të mesëm. Dhe është e vërtetë se nuk kanë mësuar.

Në një mënyrë si nxënës të rangjeve të tjera shkollore, si ai fillor dhe i mesëm, janë marrë me disa forma elementare të të shkruarit që përkufizohen me ushtrime, diktime, hartime, lekturë shtëpiake, ose me ndonjë ese të rrallë e të thjeshtë, por këto nuk kanë mjaftuar për të krijuar një kulturë të mirëfilltë shkrimore, ose për të formuar një dije më të qëndrueshme. Për këtë përmes shkrimit akademik synohet të arrihet një nivel tjetër më i lartë i kulturës shkrimore në nivel akademik. Prandaj për studentë është një lëndë e re, interesante dhe e dobishme që do t'u ndihmojë në praktikën e përditshme shkrimore.

Studentët që do t'i vazhdojnë studimet pasuniversitare, ku do të mësojnë metodologjinë e kërkimit shkencor më gjerësisht dhe me specifikat studimore sipas lëmenjëve shkencorë, mësimet e marra në studimet universitare nga kjo lëndë, sado që më të thjeshta e më të përgjithshme, do t'u shërbejnë si një bazë e mirë diturie për ta përvetësuar më lehtë e më thellë.

Kohëve të fundit janë botuar vepra për këtë lëndë dhe ndonëse kanë ngapak dallime në mënyrën e interpretimit të përmbajtjes dhe gjithësi specifikat e veta, kanë të njëjtin qëllim : t'i aftësojnë studentët për të shkruar bukur dhe drejt shkencërisht.

Duke i shikuar shumicën e këtyre veprave dhe duke i pasur si literaturë ndihmëse si : Si shkruhet një punim diplome, Si shkruhet vepra shkencore, Shkrimi akademik, Procesi i të shkruarit, Si të shkruajmë, etj., na bie në sy emëruesi i përbashkët i të gjithave, që është fjala shkrim, që ngërthen në vete shkrimin profesional.

Por shkrimi akademik nuk është mësim gramatike, është më shumë, është dije dhe kulturë gjuhe, dije dhe kulturë profesionale, që nuk mund të merret vetëm më mësimin e lëndës, as dëgjimin e ligjëratave. Këto ndihmojnë, por pjesa tjetër përvetësohet me leximin e veprave të stilistëve të njohur dhe me përvetësimin e gjuhës standarde dhe rregullave të drejtshkrimit.

Vetë ligjëruesi i kësaj lënde duhet patjetër të jetë njohës i mirë i saj dhe njohës i mirë gjuhës letrare.

Duke i konsultuar disa vepra që merren me këtë çështje e sidomos disa dispensa të pabotuara, por të autorizuara nga profesorët, kemi konstatuar se shumica e kanë për bazë metodologjinë e punës kërkimore – shkencore. Mirëpo mendojmë se në kuadër të shkrimit akademik duhet të përfshihen edhe çështje të tjera, si shpjegimi dhe komentimi edhe i llojeve të ndryshme shkrimore, si studimi, recensionit, referati, punimi i magjistraturës, doktoratës, shkrimi i monografive e të tjera. Dhe gjithësi të shpjegohen çështjet parimore e qenësore të metodologjisë.

Studentët duhet ta kenë të qartë se shkrimi akademik është i një niveli më të lartë, që i tejkalon shkrimet paraprake. Prandaj edhe kërkon respektim të disa normave shkencore, gjuhësore e stilistike dhe metodologjike. Të gjitha llojet e shkrimeve me të cilat merren studentët në këtë nivel arsimor, u paraprijnë shkrimeve shkencore, ku thellohen dituritë dhe bëhen parashikime për punën e ardhshme. Këndej studenti i provon forcat e veta dhe bën krahasime me të tjerët se a

është i aftë për t'u marrë më tej me punë kërkimore-shkencore. Ai duhet të dijë se për t'u marrë me këtë punë të vështirë duhet të mbështetet në forcat e veta.

Ekzistojnë dy forma, apo rrugë ku studenti mund të merret me shkrime. E para, kur ka për qëllim t'i kryejë studimet universitare, me ç'rast i mjafton një njohje sipërfaqësore e metodologjisë sa për të ditur të shkruajë punime seminarike, eseje dhe temën e diplomës. Për kategorinë tjetër, që duan të merren seriozisht me çështje shkencore dhe t'i avansojnë njohuritë e tyre, është e nevojshme njohja më e thellë e metodologjisë së punës kërkimore-shkencore.

Shkrimi akademik, pos çështjeve që përmendëm, nga zgjedhja e temës e tutje, udhëzon edhe si duhet lexuar materiali i grumbulluar nga libra të ndryshëm, nga bibliotekat, institutet, arkivat etj. Dhe sikurse shkrimi edhe leximi është një aktivitet intelektual që kërkon angazhim të vëmendshëm në materialin që lexohet.

Që në fillim duhet caktuar qëllimet e leximit: a do ta shfrytëzojmë një vepër për informacione, apo për të dhëna e argumente që na nevojiten për punimin tonë.

Leximi i parë mund të jetë i thjeshtë, më i shpejtë dhe më sipërfaqësor, ndërkaq leximi i dytë është më i thellë dhe më i vëmendshëm e që ofron mundësi të kuptohet çdo njësi shkrimore, nga fjala deri te fraza. Kjo është një formë e leximit kritik që i mundëson lexuesit të krijojë një gjykim personal mbi veprën e lexuar pavarësisht nga fama e autorit.

Format e leximit varen nga natyra e tekstit. Bie fjala, ndryshe lexohen veprat e karakterit letrar e ndryshe veprat shkencore. Në të parat ndodh që shkrimtari ta fshehë idenë kryesore që është edhe qëllimi i tij për ta provokuar lexuesin. Dhe nëse lexuesi nuk ka ndonjë informacion ose burim sqarimi, shtrëngohet të japë mendimin personal dhe në bazë të atij teksti të nxjerrë kontekstin.

Veprat shkencore lexohen pak më ndryshe. Në to nuk preferohen mendime të fshehura, por të dhëna konkrete e të argumentuara, që mund të shfrytëzohen për punën kërkimore-shkencore dhe për t'i parë lidhjet tona me ato vepra.

Kënde leximi nuk kërkon vetëm shprehi pune, që rregullisht të lexojmë vepra të ndryshme, por edhe shkathtësi për t'i gjetur dhe shfrytëzuar pjesët më të kërkuara.

Gjithsesi pjesë e shkrimit akademik është edhe të shkruarit bukur dhe mirë në kuptimin gjuhësor. Për të gjitha këto çështje me rëndësi bëhet fjalë në kapitullin "Gjuha e veprës shkencore". Prandaj si studentët edhe vetë mësimdhënësi i shkrimit akademik, janë të obliguar ta njohin mirë gjuhën standarde dhe rregullat e drejtshkrimit. Nuk mjafton të njihen llojet e shkrimit akademik dhe metodologjia e punës kërkimore-shkencore, e të mos kemi njohuri të duhura mbi anën gjuhësore e stilistike të të shkruarit.

Dhe në fund mund të themi se sado që jetojmë në botën e shkencës e të teknikës, në epokën e internetit, asgjë nuk mund ta zëvendësojë procesin e të menduarit dhe nevojën për të shkruar. Asnjë mjet teknologjik sado i përkryer të jetë nuk ka atë mundësi ta zëvendësojë të menduarit personal dhe të diktojë se çka do të shkruash, prandaj shkrimi mbetet proces intelektual shumë kompleks, pjesë e kulturës përgjithshme, ndërkaq shkrimi akademik edhe pjesë e kulturës profesionale.

Përfundim

Duke u mbështetur në strukturën përmbajtësore të punimit „ Nevojat e mësimit të lëndës **Shkrimi Akademik** “, na duket se e kemi mbërthyer në mënyrë të përmbledhur qëllimin, rolin dhe rëndësinë e kësaj lënde. Kemi dhënë informacione të duhura për format e shkrimit më të cilat do të merren studentët, me mënyrën e mbarështimit të tyre dhe me gjuhën e veprës shkencore.

Tani kjo lëndë, edhe pse me vonesë, mësohet në të gjitha fakultetet dhe është bërë tërheqëse dhe e dobishme për studentë. Për të tani ka literaturë të bollshme ku studentët mund të orientohen për të fituar dije më të zgjeruar, një pjesë të së cilës do ta japim në fund të punimit.

Referencat

1. Abazi, Hajdin. Hyrje në shkrimin akademik. Kolegji universitar „Victory” Prishtinë, 2008
2. Eko, Umberto. Si bëhet një punim diplome. Botime përpjekja, Tiranë, 1997
3. Si të shkruajmë – procesi dhe shkrimet profesionale, përgatiti Majlinda Nishku, Tiranë 2004
4. Sylvian, Barnet ; Pat, Bellanca ; Marcias, Stubbs. Shkrimi akademik (perktheu Stavri Pone), Dita, Tiranë, 2000
5. Shamiq, Midhat. Si shkruhet vepra shkencore, Logos, Shkup, Prishtinë, Tiranë, 2006
6. Shkrimi akademik, cikël leksionesh, universiteti U.F.O., Tiranë, 2006

